

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 42 (3546) ●

● ЧАЦВЕР, 2 ЛІСТАПАДА, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Нарадзілася ў Падоллі
Юбілей беларускай пісьменніцы
Зоські Верас адзначылі
ў Хмяльніцкай вобласці
Украіны, дзе яна 125 гадоў таму
пабачыла свет **Стар. 2**

**Вызначыліся
з месцам**
Дзіцячае
“Еўрабачанне 2018”
пройдзе ў Беларусі
Стар. 2

Да Неба цягнецца душа
Ва ўкраінскім сяле Сурска-
Літоўскім, дзе жывуць нашчадкі
перасяленцаў з беларускіх
земляў, аднавілі праваслаўны
храм **Стар. 4**

Роднае зерне Каласавін

Шэраг святочных імпрэзаў прымеркаваны да 135-х угодкаў народнага паэта Беларусі Якуба Коласа

Іван Ждановіч

Цэлы год сёлета — пад знакамі Песняроў: Янкі Купалы і Якуба Коласа. Юбілей першага ўжо адзначаўся ўлетку, цяпер і ў Коласа — Каласавіны. Такую жывую, народную, шматзначную і мілагучную назву калісьці прыдумалі ў плыні лепшых традыцый беларускай мовы, святкуючы дні нараджэння класіка, супрацоўнікі Коласаўскага музея. Цяпер Каласавіны — гэта й Міжнародная навуковая канферэнцыя, што сёлета мае салідны парадкавы нумар: XXXI.

Пагартайце сёлетні “Голас Радзімы” — і мы ж нямаля пісалі пра дзядзьку Якуба, ягоную творчасць, прысвечаныя юбілею класіка выставы (у тым ліку і ў Вільнюсе, Варшаве), літаратурны конкурс для юных, вечарыны ў гонар Песняроў у розных

замежных суполках беларусаў. Такая ўвага да купалаўска-коласаўскай тэматыкі — заканамерная. Бо, як слушна пішуць супрацоўнікі Коласаўскага музея ў дніямі даслаўным прэс-рэлізе, юбілей класіка — гэта не проста юбілей аднаго чалавека ці нават асобнай нацыянальнай літаратуры. Гэта юбілей народа: бо з лёсаў лепшых сыноў Айчыны й складаецца лёс Бацькаўшчыны. Ну а жыццё Якуба Коласа — гэта вельмі адметная старонка ў гісторыі беларускай літаратуры. Творчасць ягоная ўтварае цэлую эпоху ў культурным жыцці краіны, гэта велізарны пласт нацыянальнага жыцця. Кожны

жыхар Беларусі, дададзім, так ці інакш нясе ў сабе хоць маленькае зерне культуры — гэта не проста юбілей аднаго чалавека ці нават асобнай нацыянальнай літаратуры. Гэта юбілей народа: бо з лёсаў лепшых сыноў Айчыны й складаецца лёс Бацькаўшчыны. Ну а жыццё Якуба Коласа — гэта вельмі адметная старонка ў гісторыі беларускай літаратуры. Творчасць ягоная ўтварае цэлую эпоху ў культурным жыцці краіны, гэта велізарны пласт нацыянальнага жыцця. Кожны

Беларусь і беларусы замеж-

жа рыхтуюцца гожа святкаваць юбілей Песняра — якраз у святую-спрадвечную пару Дзядоў, 3 лістапада. Будзем памятаць пра вялікі Коласаў дар, духоўны зарад ягоных твораў ды — чытаць, спяваць, спазнаваць яго.

На 31 кастрычніка ў святочным спісе значыцца дзіцячы ранішнік “Казкі жыцця”: ён праходзіць у Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа. Дзеці пакажуць, як яны ведаюць вершы Песняра, пагуляюць у беларускія народныя гульні. Запрошаны вядомыя дзіцячыя пісьменнікі. А 1 лістапада ў музеі — святочная прэс-канферэнцыя, прысвечаная юбілею. На наступны дзень там жа будзе ўрачыстае гашэнне паштовай юбілейнай маркі, а ў 10.30 пачнуцца “Каласавіны-2017” — з удзелам навукоўцаў з розных рэгіёнаў краіны, супрацоўнікаў Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры, сталічных і абласных ВНУ, музеяў. Прыедуць навукоўцы з Расіі, Украіны і Літвы. 3 лістапада ў Беларускай

дзяржфілармоніі ў 13.00 — святочны канцэрт “Спяшайцеся з патам стрэцца...”. Удзельнічаюць вядучыя мастацкія калектывы і выканаўцы Беларусі. Там жа, пры філармоніі, у 15.00 на плошчы Якуба Коласа будуць ускладацца кветкі да помніка Песняру.

Свята прадоўжыцца 4 лістапада на малой радзіме Якуба Коласа, у Стаўбцоўскім раёне — у музейным філіяле “Мікалаўшчына” ды самім горадзе Стоўбцы. Там у 10.00 пачнецца Рэспубліканскае свята паэзіі, песні ды народных рамёстваў. То — водгулле душы паэта...! Паўдзельнічаюць у ім прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі краіны: пісьменнікі, артысты, мастакі, супрацоўнікі музеяў, навукоўцы, мастацкія калектывы. Больш інфармацыі пра тое, як адзначаюцца 135-я ўгодкі Якуба Коласа, можна знайсці на сайце музея www.yakubkolas.by Яго супрацоўнікі, як гаворыць кіраўніца музея Зінаіда Камароўская, заўсёды гатовы адгукнуцца на прапановы беларускіх суполак замежжа аб супрацоўніцтве. І паколькі Год Коласа прадаўжаецца — то надзея ёсць, што й вечарыны яшчэ будуць. Пішыце: мы раскажам, дзе па свеце ўзыходзіць роднае зерне Каласавін, дзе красуе роднае нам усім беларускае слова.

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Ягор Цыбуля ў горадзе на Няве

Сярод нашчадкаў сялянскага сына з Чэрыкаўскага раёна ёсць інжынер-тэхнолаг, вучоны-генетык, таленавіты півавар, распрацоўшчык сістэм штучнага інтэлекту і чэмпіён Санкт-Пецярбурга па авіяракетамадэляванні

Мой любімы дзядуля — беларус, амаль 70 гадоў жыве ў Піцеры, які ў савецкі час называлі горадам трох рэвалюцый. А размовы пра радню, родавыя карані для мяне цікавыя, бо сама па адукацыі генетык. Сёлета ж успамінаў, аповедаў, праглядаў фотаздымкаў асабліва шмат: Ягору Пракопавічу Цыбулю 7 студзеня споўнілася 90, і ў Кастрычніцкай рэвалюцыі хутка 100-гадовы юбілей. Родам дзядуля Ягор з вёскі з прыгожаю назвай Зоры. З дзяцінства памятаю, як пісалі мы на канвертах адрас радні: Магілёўская вобласць, Чэрыкаўскі раён, вёска Зоры, пасёлак Ямки. А юбілей стаў добраю нагодай, каб распытаць дзеда пра наш

род і тое, як склалася ў яго жыццё.

Дзед Ягор з павагай успамінае бацькоў: Пракопія Палікарпавіча і Дар’ю Сцяпаняўну. Ён у іх быў шостым, старэйшым дзеці — Уладзімір, Праскоўя, Алена, Фёдар і Міхаіл. Дзед родам з 1927-га, а ў 1930-м нарадзіліся яшчэ ў сям’і дваіняты Коля і Алёша. Усе родавыя карані, распавядае, былі сялянскія, з саміх Зор-Ямак ды суседніх вёсак Заматочча, Камаровічы, Вымач, Латышчына... З інтэрнэту я даведлася, што ў 1929-м у тых месцах утварыўся калгас “Перамога”: аб’ядналася 240 гаспадарак. У 1940-м у вёсцы Зоры — 86 дамоў, 265 жыхароў. Пад час вайны захопнікі спалілі 12 хат, і не-

каторых вяскоўцаў пазабівалі, але вёска пасля вайны адбудавалася, і ў 80-я ў Зорах жыло 429 чалавек. Многія працавалі ў моцным калгасе “Бальшавік”, сама ж вёска была адной з найпрыгажэйшых у раёне, з развітой інфраструктурай. Такою, дарэчы, і я памятаю яе — са свайго дзяцінства.

Але вернемся да ўспамінаў дзеда. У родзе сялянскім і да працы, і да тэхнікі заўсёды было паважлівае стаўленне. Палікарп, бацька Пракопа, з галавою быў мужык: працаваў, па словах дзеда, пасля рэвалюцыі “машыністам на чыгунцы ў Рызе”. Пісьменны быў, так што й сам, і сыны яго любілі кнігі, шмат чыталі. Цяга да

Ягор Цыбуля, яго жонка Вера і дачка Людміла

ведаў рухала па жыцці старэйшага брата дзеда: Уладзімір Пракопавіч наступіў на філасофскі факультэт у Маскоўскі дзяржуніверсітэт! Правучыўся там нядоўга: пад час калектывізацыі давялося яму вярнуцца ў вёску з-за голаду. Потым была страшная вайна, якая шмат гора прынесла і ў сям’ю Цыбуляў. Усе старэйшыя браты дзеда ваявалі на франтах, і ўсе загінулі. Фатаграфіі

Уладзіміра (1912 — прапаў без вестак у 1942-м), Фёдара (1922 — 14.12.1941 загінуў пад Калінінам), Міхаіла (1925 — загінуў 15.2.1945) ёсць у кнізе “Памяць. Чэрыкаўскі раён” (Мінск, 1994). І Алена, старэйшая сястра дзеда Ягора, загінула пад час акупацыі. Праскоўя (звалі яе таксама Паша) і Мікалаі ўсе жыццё пражылі ў роднай вёсцы. → **Стар. 3**

СУСЕДЗІ

Нарадзілася ў Падоллі

Юбілей беларускай пісьменніцы Зоські Верас адзначылі ў Хмяльніцкай вобласці Украіны, дзе яна 125 гадоў таму пабачыла свет

Хмяльніцкі абласны літаратурны музей зладзіў і правёў на Падоллі (так называюць той рэгіён краіны. — Рэд.) шэраг імпрэз па святкаванні 125-х угодкаў Зоські Верас ва Украіне. Пісьменніца, выдавец, грамадскі і культурны дзеяч, батанік, мовазнаўца, чалавек энцыклапедычных ведаў... Такою Асобаю ўвайшла ў гісторыю брацкага беларускага народа дачка ўкраінскай зямлі. А ўшаноўваем мы памяць пра Зоську Верас, бо пачаўся жыццёвы шлях Людвікі-Сафіі Сівіцкай (сапраўднае імя юбіляркі) у нашым Падольскім краі, у старажытным мястэчку Мяджыбажы.

Тая падзея пакінула след: захавайце запіс у метрычнай кнізе мясцовага касцёла. Прывядзем яго на мове арыгіналу: "Тысяча восьмьсот дев'яносто другога года сьдмога Ноябра вь Меджибожскомь Р(имо)К(атолическом) Костеле окрещень младенець [по имени] двухъ имени Людвика-София ксендзомъ Фортунатомъ Пасокевичемъ администраторомъ тогоже Костела съ совершениемъ всехъ обрядовъ Таинства.

Поручика 48-го пех(отного) Одесскаго полка Антона и Эмилиі урожденной Садовской Сивицкихъ законныхъ супруговъ дочь, родившаяся тридцатого Сентября текущего года вь м. Меджибожь.

Восприемниками были: Двор(янин) поручикъ Болеславъ Талвинскій съ Двор(яной) Анастасією Садовскою".

Запіс паказвае, што бацька Людвікі-Сафіі ў той час быў ваенным, служыў у Мяджыбажы, што маці яе належыць да роду Садоўскі, што на абрад хрэсьбін прыехала на Падолле яе родная сястра-шляхцянка Анастасія.

Мяджыбаж — старажытны горад на Падоллі, каля самай мяжы з Валынню. Пабудаваны пры месцы зліцця Паўднёвага Буга й яго прытоку Бужка. Калі ўлічыць, што даўней рэчкі называліся Бог і Ба-

Удзельнікі літаратурнай вечарыны ў памяць пра беларускую пісьменніцу Зоську Верас

жок, то становіцца зразумелай этымалогія назвы паселішча — гэта "між двума багамі", міжбожжа, ранейшае Межибіж, цяперашняе Мяджыбаж. Вядомы тутэйшы замак, з якім звязаны як баі пад час старажытных войнаў, так і размяшчэнне ў ім шматлікага ваеннага гарнізона расійскай царскай арміі. Былі яшчэ вялікія летнія ваенныя вучэнні на прылеглай тэрыторыі. У свой час, дарэчы, тут нёс службу й знакамты ў свеце генерал Тадэвуш Касцюшка, па родавых каранях ліцвін — так называлі раней продкаў беларусаў, нараджэннем з тэрыторыі цяперашняй Брэстчыны (Івацэвіцкі раён).

У Дзяржаўным гістарычна-культурным запаведніку "Межибіж" ведаюць пра зямлячку-беларуску Людвіку Сівіцкую. Калі там праходзілі юбілейныя імпрэзы, супрацоўнікі запаведніка паказалі гасцям і наведнікам артыкул да 125-х угодкаў Зоські Верас у зборніку навуковых прац. З горыччу адзначылі: будынак касцёла, дзе адбыўся абрад хрышчэння будучай пісьменніцы, амаль цалкам быў

знішчаны пры савецкім рэжыме, у 60-х гадах мінулага стагоддзя. Засталася недаруйнаваная якраз алтарная сцяна, перад якой і было абвешчана падвойнае імя немаўляці: Людвіка-Сафія.

Пачаліся юбілейныя мерапрыемствы ў памяць пра пісьменніцу ў абласным літаратурным музеі. Удзел прынялі пісьменнікі Хмяльніччыны, супрацоўнікі шэрагу абласных бібліятэк: універсальнай навуковай, юнацкай і дзіцячай. Прышлі студэнты гуманітарна-педагагічнай акадэміі. Наш музей сабраў шматлікія матэрыялы пра Зоську Верас дзякуючы беларускім пісьменнікам Сяргею Панізьніку ды Міхасю Скобла — гэта й дазволіла правесці юбілейныя імпрэзы. З Мінска да нас прыехаў паэт, журналіст Міхась Скобла. Яго апаваданні пра Зоську Верас ды сустрэчы з ёй, пра цікавыя даследаванні яе творчай і эпістальнай спадчыны, укладзеныя ім і выдадзеныя кнігі твораў, успамінаў і лістоў пісьменніцы выклікалі жывую цікавасць ва ўдзельнікаў сустрэч.

Асабліва цёпла й сардэчна віталі выступ Міхася на беларускай мове ў Камянец-Падольскім Нацыянальным універсітэце імя Івана Агіенкі. Шматлікая аўдыторыя выкладчыкаў і студэнтаў-філолагаў, якія тонка ўчуваюць кожнае слова, атрымлівала сапраўдную асалоду ад гучання мовы братняга народа.

Сам жа паважаны госць потым казаў: "Калі збіраўся ехаць ва Украіну, то былі сумневы, што хоць нешта ведаюць у тым краі пра сваю зямлячку. Але з радасцю ўбачыў: ведаюць! І ў Літаратурным музеі, і ў запаведніку "Межибіж". А цяпер будуць ведаць у бібліятэках і школах, у гуманітарна-педагагічнай акадэміі, у Нацыянальным універсітэце імя Івана Агіенкі, у каледжы культуры і мастацтва. З радасцю бачу, што пісьменніца Зоська Верас не толькі знаходзіць сваё, належнае ёй месца ў гісторыі Беларусі, яе літаратуры — яна вяртаецца і на Падолле, ва Украіну, дзе пачаўся яе жыццёвы і творчы шлях".

Васіль Гарбацюк, дырэктар Хмяльніцкага абласнога літаратурнага музея, пісьменнік

ВЕСТКІ

Вызначыліся з месцам

Кацярына Аляксандрава

Дзіцячае "Еўрабачанне 2018" пройдзе ў Беларусі

Міжнародны дзіцячы конкурс песні "Еўрабачанне 2018" пройдзе ў Беларусі. Пра гэта Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампанія Беларусі афіцыйна паведаміў Еўрапейскі вяшчальны саюз. Шоу адбудзецца ў Мінску праз год: у лістападзе 2018-га. Арганізатарам і каардынатарам усіх мерапрыемстваў музычнага конкурсу выступіць Белтэлерадыёкампанія.

Варта нагадаць, што Беларусь ужо мае досвед правядзення прэстыжнага форуму. Еўрапейскі вяшчальны саюз высока ацаніў узровень падрыхтоўкі ды арганізацыі дзіцячага "Еўрабачання" ў Мінску ў 2010 годзе. Увогуле ж наша краіна ўдзельнічае ў Міжнародным дзіцячым конкурсе песні "Еўрабачанне" з 2003-га. Першай беларускай удзельніцай была Вольга Сацук, якая заняла чацвёртае месца. Ёсць на беларускім рахунку й дзве перамогі: у 2005-м конкурс выйграла Ксенія Сітнік з песняй "Мы разам", а ў 2007-м — Аляксея Жыгалковіч з кампазіцыяй "З сябрамі". Летась Аляксандр Мінёнак заняў 7-е месца.

Хелена Мерааі

На сёлетнім дзіцячым "Еўрабачанні-2017", фінал якога пройдзе 26 лістапада ў сталіцы Грузіі, Беларусь прадставіць Хелена Мерааі з песняй "Я самая": у інтэрнэце ўжо можна паглядзець кліп. Пажадаем ёй перамогі!

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

У святле спартыўных зорак

Беларусы Тальяці паўдзельнічалі ў цырымоніі ўзнагароджання пераможцаў і прызёраў Міжнароднага фестывалю спартыўнага кіно і тэлебачання

Газета пісала ўжо, што з 19 па 21 кастрычніка ў Самарскай вобласці праходзіў восьмы спартыўны форум "Зоркі Самарскай губерні ды Расіі-2017". Да яго быў дастасаваны і шосты Міжнародны фестываль спартыўнага кіно і тэлебачання. Ва ўсіх кіназалах Тальяці быў свабодны прагляд і абмеркаванне цікавых конкурсных работ.

Беларусам Тальяці асабліва прыемна, што была ўшанавана і праца рэжысёра Галіны Адамовіч з Мінска. Яе фільм "Першы" — пра Уладзіміра Шантаровіча, галоўнага трэнера Нацыянальнай зборнай

Уладзімір Шантаровіч

Беларусі па веславанні на байдарках і каноэ. Шмат разоў беларускія спартсмены заваёўвалі найвышэйшыя месцы на чэмпіянатах свету і Алімпіядах, не раз беларуская зборная называлася лепшай камандай свету. У дасягненнях весляроў значная частка працы, таленту трэнера. Дарэчы, у гэтым моцным чалавеку я ўбачыла рысы, якія мне імпануюць: самаадданасць у працы,

глыбокае веданне справы і любоў да яе, пастаянны рух наперад — да мэты, каб дасягнуць новага, яшчэ лепшага выніку. Такімі людзьмі, як Уладзімір Шантаровіч і яго каманда, як рэжысёр Галіна Адамовіч — мы ўсе можам ганарыцца.

Цырымонія ўзнагароджання пераможцаў і прызёраў шостага Фестывалю спартыўнага кіно і тэлебачання праходзіла ў Тальяці, у Палацы культуры, мастацтва і творчасці 21 кастрычніка. Ладзіўся канцэрт лепшых артыстаў Самарскай вобласці, у якім паўдзельнічалі таксама й гурты суполкі "Нёман": народны ансамбль беларускай песні "Купалінка" і дзіцячы "Зорачкі". Для глядачоў выступленне іх было прыемным падарункам. Чыстыя галасы, прыгожыя касцюмы, светлыя твары выканаўцаў спадабаліся гасцям і героям свята. На якое, дарэчы,

Людміла Дзэміна з дыпламам і яе юныя артысты

запасілі нас — дзякуючы Галіне Адамовіч: яна стала сярэбраным прызёрам фестывалю ў намінацыі "Спорт і асоба". Паколькі ж яна не змагла быць на цырымоніі, то мне выпала гонар атрымаць дыплом і памятную статуетку. Галіна ж атрымае ўзнагароду ў хуткім часе ў Мінску з рук кіраўніка аддзялення Пасольства Беларусі ў Расіі ў горадзе Уфе Пятра Балтруковіча.

Спадабалісянамііншыяконкурсныя фільмы, што дэманстраваліся ў той вечар. Яны прысвечаны тым, хто здольны перамагчы не толькі супернікаў, але і абставіны, саміх сябе. І для нашых юных сяброў суполкі — таксама цудоўны прыклад: варта памятаць, што ў жыцці заўсёды ёсць месца подзвігу.

Людміла Дзэміна, г. Тальяці

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Ягор Цыбуля ў горадзе на Няве

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Дзядуля кажа: памятае ўсё, што адбывалася з ім з трох гадоў. І першага свайго каня, і як бегалі дзеці басаножа па інеі ў школу, якая была кіламетры за два ад хаты. Вельмі любіў вучыцца, ды вайна перашкодзіла. Добра памятае акупацыю. А калі Беларусь вызвалілі ад ворагаў, то ў снежні 1944-га хлопца прызвалі ў армію: дзевяты клас ён так і не закончыў. Вучыўся ўжо ў снайперскай школе, у горадзе Слуцку. А ў снежні 45-га накіравалі яго службы на Чарнаморскі флот: радыёметрыстам на крэйсер “Молотов”. Пазней служыў і на Балтфлоте, на крэйсеры “Чапаев”. Ёсць у інтэрнэце, дарэчы, здымкі экіпажа крэйсера “Молотов” з Іосіфам Сталіным і апублікаваныя Рымай Акцябрскай “Радкі дзённікаў П. С. Акцябрскага аб пасляваенных сустрэчах на ЧФ”, яны яшчэ маюць назву “13 гадзін пад сцягам Сталіна”. Гэта быў паход баявога карабля ад Ялты (Лівадыя) да Сочы са Сталіным на борце. Удакладнім: Піліп Сяргеевіч быў у той час Камандуючым ЧФ. Дык вось, і мой дзед — сведка гістарычных падзей 19 жніўня 1947 года: ён таксама ёсць сярод маракоў на здымках.

Памятны для дзеда і год 1949-ы: тады яны з бабуляй маёй, Верай Васільеўнай, пазнаёміліся ў Ленінградзе і пажаніліся. У сакавіку 51-га старшыня першай стацыі Ягор Цыбуля дэмабілізаваўся. Хацеў стаць інжынерам-механікам, ды не складалася: трэба ж сям’ю ўтрымліваць. Пайшоў працаваць на абутковую фабрыку “Победа”, і ўжо 21 снежня 1951 года ў сям’і нарадзілася дачка Люда: мая мама. У 53-м Ягор Пракопавіч перайшоў працаваць у мантажнае ўпраўленне, у 54-м — у сантэхнічнае. Можа хто скажа, што сантэхнік — прафесія так сабе. Але ж мой дзядуля быў сапраўдным Майстрам водаправодных сетак. Вядома, не касманаўт, але — сумленны і ўмелы працаўнік, заўсёдняк Дошкі гонару. І я ганаруся, калі ён распавядае, як удзельнічаў, напрыклад, у рэканструкцыі прыгожага фантана паблізу Эрмітажа ў 70-я гады, у складаных у працах па замене інжынерных сістэм Інжынернага замка, Рускага музея... Усе яго вельмі шанавалі, на пенсію доўга не адпускалі. А ў вольны час дзядуля, маючы залатыя рукі, яшчэ й мэблю рэстаўраваў.

Калі выйшаў на пенсію (у 74 гады!), таксама не сядзеў без справы: працаваў майстрам у НДІ акушэрства, гінекалогіі ды рэпродукцалогіі імя Д. Отта. Апошнюю пару гадоў (да 80-і) быў кансультантам, каштоўным спецыялістам па камунікацыях у рэстаране-бровары “Карл і Фрыдрых”. І сам пабудаваў дом на садовым участку пад

Піцерам. З Верай Васільеўнай жывуць яны душа ў душу, даўно адзначылі брыльянтавае вясельле. Дзядуля мой — адзін з найспакойных, разумных і мудрых людзей, якіх я ведаю. У апошнія гады, праўда, сэрца падводзіць: хадзіць доўга не можа. Добрай памочніцай бацькам стала іх адзіная дачка Людміла Ягораўна. Скончыла Тэхналагічны інстытут, замужам за навукоўцам Сяргеем Чарнышом. Працавала да пенсіі інжынерам-тэхналагам. Нарадзіла дзядулі-бабулі дваіх унукаў: мяне і брата майго Аляксея.

Тата наш — чалавек вядомы. Сяргей Іванавіч кіруе лабараторыяй біяфармакалогіі ды імуналогіі насякомых Санкт-Пецярбургскага дзяржуніверсітэта, ён доктар біялагічных навук. Менавіта ён адкрыў лекі супраць герпесу — гэта было яго першае знакавае дасягненне. А цяпер вельмі актыўна ідзе праца ў галіне анкалогіі, дакладней — імунатэрапіі рака. Так што тата ўвесь у навуцы, а мама стала для яго надзейным тылам: акрамя сваёй працы, на ёй дзеці, дом, бацькі... Дарэчы,

Наталля Чарныш

маме вельмі падабалася быць у Беларусі. У дзяцінстве яна ўсе летнія вакацыі праводзіла ў вёсцы Зоры, у цёткі Пашы. І я ж там не проста бывала: і карову даіць навучылася, і драпікі рабіць...

Малодшы мой брат, Аляксей Чарныш, яшчэ ў школе займаўся ў гуртку юных заапагару пры Ленінградскім заапарку. Там, дарэчы, яго падапечнай была знакамітая арангутан-мастачка Моніка. Скончыў біяфак СПбДУ (кафедра біяхіміі) у 2002-м — і ў той жа год пачаў кар’еру памочнікам півавара: у Піцеры тады адкрыўся “стары бровар” рэстарана-бровара “Карл і Фрыдрых”. У адным з інтэрв’ю Аляксей кажа: “Піваварства — гэта ўвогуле-та й ёсць біяхімія ды мікрабіялогія, таму, калі ў мяне з’явілася магчымасць паспрабаваць сябе ў якасці півавара, то гэта мне падалося цікавым, і я пагадзіўся”. Мой брат падвышаў кваліфікацыю на броварах Германіі, цяпер ён — прадстаўнік кампаніі Casary GmbH (піваварнае абсталяванне) у Расіі. Аляксей узначальвае “новы бровар” “Карл і Фрыдрых” з моманту яго запуску ў 2012-м. Гэта адзін з лепшых піваварных рэстаранаў Пецярбурга. Мой брат не

толькі варыць смачнае піва, але й піша артыкулы пра гэта ў спецыялізаваных часопісах. Ён жанаты, у яго двое дзяцей.

Я таксама, як і Аляксей, закончыла біяфак СПбДУ: тое было ў 1995 годзе. Па спецыяльнасці — генетык. Працавала ў Інстытуце цыталогіі РАН, у БІНІМ СПбДУ. У 2005-м мы з бацькам арганізавалі біяфармакалагічную кампанію “Аллофарм”. Займаемся пошукам, распрацоўкай новых лекавых рэчываў, прататыпамі якіх служыць актыўныя кампаненты імуннай сістэмы насякомых: яны валодаюць процівірусным, проціпухлінным і антыбактэрыяльным дзеяннем. Справа незвычайная, патэнцыял у

Пашы, Таццяна і Надзея, ездзілі ў вёску да 2015 года: наведвалі, прыбіралі магілы бацькоў і продкаў. Спыняліся ў суседзяў Жмакіных, ды цяпер і Маруся Жмакіна памерла, і яе спадкаемцы дом прадалі. Усе дзеці, унукі дзедавых братоў і сясцёр жывуць у Расіі: у Маскве, Санкт-Пецярбурзе і Екацярынбурзе. У Беларусі ж нікога з блізкіх сваякоў не засталася. Бо з-за аварыі на Чарнобыльскай АЭС вёска Зоры апынулася ў зоне

Ягор Цыбуля з жонкаю. 1949 г.

Гэты фантан ля Эрмітажа рэстаўраваў Ягор Цыбуля

Кірыл адпрацоўвае пасадку касмічнага карабля

яе — велізарны: каму цікава — зірніце ў інтэрнэт. Мы злучаем традыцыйныя веды з новымі тэхналогіямі. Дарэчы, пра кампанію нашу здымалі нават сюжэт для Discovery Channel. Я замужам, і ў мяне растуць двое хлопцаў. Старэйшы, Міхаіл — праграміст, распрацоўвае сістэмы штучнага інтэлекту. А Кірыл займаецца авіяракетамадэляваннем: ён член каманды “Байконур” і чэмпіён па Санкт-Пецярбурзе.

І крыху пра нашу беларускую радню. Дзядулевыя браты-сёстры жылі ў Зорах, там і памерлі: у 1998-м не стала Праскоіі Зайцавай (у дзявоцтве Цыбуля), а ў 2003-м — Мікалая. А яго брат-блізнік Аляксей жыў у горадзе Азбест, памёр у 1997-м. Дочкі цёткі

радыеактыўнага забруджвання, была аднесена да катэгорыі “Населення пункты ў зоне з правам на адсяленне”. Большасць жыхароў тады й выехала ў чыстыя зоны, а некаторыя — засталіся. Цяпер, ведаю, вёска ўжо рэабілітаваная: там працягваецца жыццё, і хаты ў найпрыгажэйшых мясцінах людзі выкарыстоўваюць як летнія дачы.

Для дзядулі Беларусь — гэта ўспамін-свята. Гэта і Радзіма, і дзяцінства — вясельла, лёгкае і адначасова цяжкае, таму што галоднае. З цеплынёй успамінае вялікую і дружную сям’ю, у якой усе дапамагалі адзін аднаму, працавалі талакою: разам. А працы ж хапала: толькі пры хаце было 50 сотак: вялікі ага-

род, садзілі бульбу, сеялі збожжавыя, трымалі жывёлу, птушку. Беларускую мову дзядуля памятае, але кажа, што ў Зорах больш гаварылі на рускай уперамешку з беларускімі словамі. Нават у школе тады, да вайны, родную мову вывучалі толькі ў 3 і 4 класах. Але вось я прашу — і ён ахвотна ўспамінае, што пахат — гэта па-беларуску араць, картошка — бульба, тыква — гарбуз, свворец — шпак... А нядаўна чытаў на

памяць верш Мікалая Някрасава “Сялянскія дзеці” — спачатку па-руску, потым па-беларуску. (Інтэрнэт падказвае: сапраўды, Алесь Якімовіч пераклаў знакаміты верш у 1938 годзе. — **Рэд.**) У дзеда й цяпер феноменальная

памяць: не толькі цэлыя паэмы памятае, але й большасць аднавяскоўцаў па прозвішчах-імянах, роднасных сувязях. Яго мама саліла на зіму грыбы — і сына таксама навучыла: дзед умее рабіць і халодны, і гарачы засол. Асабліва добрыя, кажа, для гэтага рыжыкі ды грузды. Грыбы ў яго атрымліваюцца вельмі смачныя. Збіраць, праўда, сам ужо не ходзіць, але нашы засольвае.

Для маёй мамы Беларусь — таксама Радзіма, ды яшчэ і радня, і блізкія людзі. Праўда, складана ёй па гэты час аддзяліць Расію ад Беларусі: адна ж была краіна. Апошні раз была ў Зорах у 2004-м, а ўсе летнія месяцы мамашкольніца праводзіла ў цёткі Пашы: разам з стрыечнымі сёстрамі Надзямі, Таццянай. Выдатныя, згадвае з цеплынёй, жылі там людзі, не памятае ніводнага дрэннага чалавека. Не было п’яніц, вельмі працавіты народ. І мама прывыкла з раніцы да вечара працаваць. І ўся вёска, дадае, жыла так. Успамінае святымаёўкі, а яшчэ калектыўную касьбу на лузе паблізу возера: мужчыны й жанчыны, дзеці апрачаліся ва ўсё лепшае, і сам пакос быў — як свята. Мужчыны касілі, жанчыны разбівалі пракосы, варушылі сена, потым збіралі яго ў стагі. Было

вельмі весела. Помніцца ёй Радаўніца — дзень памінання продкаў, чаго ў Расіі мама не бачыла. На магілах расціралі ручнікі, ставілася ежа. Пры кожнай магіле збіраліся сваякі, могілкі пераўтвараліся ў месца зносін людзей, якія даўно не бачыліся. Вельмі светлыя ўспаміны. Мама заўсёды была надзвычай энергічнай: працавала, захаплялася ўладкаваннем саду, займалася ўнукамі. Думаю, яшчэ й таму рана пазношваліся ў яе каленыя суставы — прыйшлося рабіць аперацыю.

Беларусь для мяне — гэта месца, адкуль ідуць мае родавыя карані, адкуль бралі й бяруць сваю мудрую, прыгожую сілу вельмі любімыя й паважаныя мной дзядуля, мама. Усе беларускія сваякі, якіх я ведала, адрозніваліся вялікай любоўю да жыцця, уменнем годна спраўляцца з рознымі цяжкасцямі. Таму Беларусь асацыюецца ў мяне з такімі людзьмі. Асабліва ўспамінаю дзядулевага брата Мікалая ды яго жонку Таццяну, вельмі добрых і спакойных людзей. З бабуляй Таняй-даяркай хадзіла я на ферму, яна ж мяне навучыла даіць кароў. Першы раз у жыцці там я паспрабавала сырадой, духмяны хатні хлеб... З дзядулем Колям пасвіла кароў — дагэтуль памятаю: яркія фарбы луга, краявіды... Мне гадоў 12, і я была ў вёсцы сваёй. Дзед Ягор яшчэ раней, у саадаводстве пад Ленінградом, зрабіў мне хадулі. Я іх асвоіла вельмі добра, а калі прыехала ў вёску, то ўзяла хадулі ў суседскага хлопчыка, стала на іх ды абагнала ўсё хлопчыкаў і дзяўчынак. А бабуля Паша навучыла мяне гатаваць драпікі. Яшчэ памятаю асаблівы смак хатняй каўбасы: яе нам кожны год дасылалі з вёскі.

Цяпер і я, і мой брат шмат ездзім за мяжу. Кампаніяй “Аллофарм”, якую мы з бацькам стварылі, я кірую з часу заснавання: 10 гадоў была гендырэктарам, цяпер вызначаю стратэгію развіцця, таму часта з’язджаю к справах, жыву на некалькі краін. Раней дзядуля Ягор часта ўспамінаў прымаўку: дзе нарадзіўся, там і спатрэбіўся. Маўляў, не трэба ад радні надоўга адрывацца. Пасмейваліся мы, што й сам жа ён апынуўся далёка ад роднай вёскі. Хоць духоўная павязь у яго з Беларуссю, з роднымі людзьмі па гэты час вельмі моцная. Цяпер, аднак, дзеда Ягора падарожжы нашы не так напружваюць: зразумеў, што сучасныя тэхналогіі дазваляюць нам нават святы адзначаць разам, знаходзячыся на розных кантынентах. Бо галоўнае — каб пачуцці роднасныя ў нас былі. Ну а словы радня, Радзіма, як вядома, з таго ж кораня.

Наталля Чарныш, г. Санкт-Пецярбург

ДАЛЁКІ БЕРАГ

Да Неба цягнецца душа

Ва ўкраінскім сяле Сурска-Літоўскім, дзе жыўць нашчадкі перасяленцаў з беларускіх земляў, аднавілі праваслаўны храм

Роўна праз 125 гадоў пасля пабудовы храма ў крымскім Фаросе ў яго з'явіўся двойнік — у сяле Сурска-Літоўскім пад украінскім Днепрапятроўскам. Больш за паўстагоддзя таму, у часы хрушчоўскіх ганенняў на вернікаў мясцовую царкву там знішчылі падрыўнікі. Потым, у новы час, царквою служыў там былы дом святара. Гадоў сем таму выспела сярод прыхаджан ідэя: узвесці новы храм. І хоць шлях ад задумы да ўвасаблення быў няпростым, аднак ён — пройдзены. Прычым новы храм — гэта копія вядомай царквы Уваскресення Хрыстова ў Фаросе ў Крыме: збудавана яна была ў 1892 годзе на стромай скале (412 метраў над узроўнем мора) па праекце акадэміка архітэктуры Мікалая Чагіна.

На асвячэнне храма ў сяле Сурска-Літоўскім прыбыў уладыка Ірэнэй, мітрапаліт Днепрапятроўскі ды Паўлаградскі, які ў свой час і блаславіў яго будаўніцтва. "Ідучы сюды, — казаў уладыка, — я думаю, што гэта — храм міру. Так усё мірна тут будавалася. А як вяскоўцы чакалі дома Божлага, прымалі пасільны ўдзел ва ўзвядзенні яго! І вось ён ёсць. То хай ратуе вас Гасподзь за гэты храм! Маліцеся ў ім, і добрая Вам лета!"

Новая царква паўстала й дзякуючы спонсарам, дабрачынцам. Заслугоўвае добрага слова сціплы прадпрымальнік Руслан Уласенка, які ад самага пачатку спрычыніўся да будоўлі. Яшчэ адзін дабрадзей, прафесар Ігар Ханін, распавядае: "Самае галоўнае — што вярнулася праўда. Калісьці ў вёсцы было дзве царквы. Першая, драўляная, стаяла прыкладна тут, каля школы, дзе мы пабудавалі й цяперашнюю. Гэта быў драўляны храм. На жаль, ён згарэў."

Вяскоўцы пабудавалі за свой кошт на правым беразе Суры другі, каменны. Хтосьці нёс яйка, хто калейку — так і вырасла царква-прыгажуня. Дарэчы, яе распісаў бацька вядомага савецкага мастака-акадэміка, нашага земляка Фёдара Рашэтнікава".

Варта нагадаць, што ў сяле Сурска-Літоўскім жыўць нашчадкі беларусаў-ткачоў, якія былі пераселены з гістарычнай Бацькаўшчыны ў далёкім 1794 годзе: пасля падзелаў Рэчы Паспалітай. За гэтыя стагоддзі ўкраінская зямля стала роднаю для іх. "Беларусы — малайцы, — казаў Ігар Ханін, — яны — патрыёты сваёй мінуўшчыны, памятаюць дзядоў-прадзеду. Гэта выдатна! Мне ў свой час пашчасціла пабываць у горадзе Дуброўне на Віцебшчыне, адкуль

Новы храм і свята з нагоды яго асвячэння

больш за 220 гадоў таму перасялілі нашых землякоў. Гэта прыгожы гарадок на Дняпры. Як гасцінна там прымалі нас — фантастыка! І мы некалькі гадоў таму гэтак жа шчодро прымалі гасцей з Дуброўны. Храм — гэта дом Божы, шлях да паразумення. І яго пабудова нас таксама паядноўвае. Нібы мурашы мы дзень пры дні ўзводзілі яго, і дзякуючы такой талаце, такому яднанню маё сяло стала

яшчэ мацнейшым".

На ўрачыстасці меў слова й Рыгор Андрэў, старшыня аб'яднанай Сурска-Літоўскай тэрытарыяльнай абшчыны: "Адраджэнне храма — выдатная справа і для сяла, і для людзей. Для зберажэння і ачышчэння душы чалавек ідзе ў царкву: каб пакаяцца і памаліцца, здабыць унутраны супакой, атрымаць дабраславенне на добрыя справы. Царква пабудаваная на сродкі спонсараў. А мы як улада ўсяляк спрыялі пабудове: заклікалі людзей да ўдзелу, арганізацыяна дапамагалі адраджэнню святыні".

Госцем свята стаў і Першы сакратар Амбулсаты Беларусі ва Украіне Аляксей Панкраценка. Вось яго ўражанні: "Сёння я быў тут з вельмі прыемнай місіяй. Перадаў вільныя словы ад

Надзвычайнага і Паўнамоцнага Амбулсатара Беларусі Ігара Сяргеевіча Сокала з нагоды асвячэння храма ў сяле, дзе здаўна жыўць беларусы. Яны — заснавальнікі сяла. Таму з вялікім задавальненнем я

пабываў на асвячэнні, перадаў словы прывітання ад Амбулсатара, размаўляў з супляменнікамі. Адчуў іх цёплыя сэрцы, адкрытасць. Амбулсатар Ігар Сокал знайшоў мецэната, які пабудоваў каля царквы дзіцячую пляцоўку, на якой мясцовыя дзеці, спадзяюся, будуць праводзіць лепшыя моманты свайго дзяцінства. Гэта ўжо другі мой прыезд у Сурска-Літоўскае. І штораз я з радасцю еду, каб перадаць словы вітання нашым супляменнікам ад Амбулсаты Беларусі".

І старшыня грамадскай арганізацыі "Беларусы Прыдняпроўя" Валеры Каралёў таксама не выпадкова быў запрошаны на свята: ён займаўся на месцы пабудовай дзіцячай пляцоўкі. "Асвячэнне новага храма — падзея доўгачаканая, — прызнаецца мясцовы святар, іканпісец айцец Дзмітры Гаўрылюк. — Шмат гадоў ішла будоўля, і часта нам было няпроста. Усе дзівіліся: краіна перажывала розныя часы, але па благаслаўненні Божым паволі рухаліся мы наперад. І вось гэты шчаслівы дзень прыйшоў!"

...Радуюцца падзеі ўсе: прыхаджане, клір, госці. Рады і бацькі з дзецьмі: у сяле дадаўся яшчэ адзін цэнтр духоўнасці, цяпер у Сурска-Літоўскім два храмы. Новая царква-прыгажуня радуе вока і цешыць душу, якая, як вядома, заўсёды, нягледзячы на розныя перашкоды, імкнецца да Неба.

Микола Чабан,
сяло Сурска-Літоўскае
Днепрапятроўскага раёна,
Украіна

КАШТОЎНЫ ДОСВЕД

Прысвячаецца Васілю Быкаву

У Даўгаўпілсе адкрылася цікавая выстава, прысвечаная народнаму пісьменніку Беларусі

Беларусам у замежжы заўсёды прыемна бывае, калі ў сваёй працы мы знаходзім падтрымку задумаў, праектаў з боку Бацькаўшчыны. Так было й на гэты раз. Калі мы, беларусы Даўгаўпілса, былі на Днях культуры Беларусі ў Таліне, то сустрэлі там дырэктара Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры Дзмітрыя Яцкевіча. Знаёмства мела добры плён: дырэктар прапанаваў зладзіць у Даўгаўпілсе выставу, прысвечаную творчасці Васіля Быкава. У Эстоніі была падпісана й дамова аб супрацоўніцтве нашага таварыства "Уздым" і Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры. Уплыні

тае дамовы 16 кастрычніка ў нашым горадзе, у Цэнтры беларускай культуры й прайшло адкрыццё выставы.

Варта будзе нагадаць, што ў Музеі літаратуры зрабілі перасоўную выставу "Васіль Быкаў. Доўгая дарога дадому" ў 2014 -м: яна была прымеркавана да 90-х угодкаў народнага пісьменніка Беларусі. У аснову экспазіцыі пакладзена кніга "Доўгая дарога дадому": апошняя прыжыццёвая кніга Васіля Уладзіміравіча. Гэта ўспаміны пра асабіста перажытае ім, удумлівы погляд з вышыні гадоў на амаль 70 гадоў яго багатай падзеямі жыццёвай дарогі. Пісьменнік распавядае пра найбольш яркія старонкі біяграфіі, дае ацэнку тым грамадска-палітычным і культурным працэсам, што адбываліся ў Беларусі на ягоных вачах.

Людміла Сінякова знаёміць гасцей з выставай

Ва ўспамінах Васіля Уладзіміравіча паўстаюць перад намі тыя месцы, дзе ён быў, жыў, тыя гарады й дзяржавы, якія адыгралі пэўную ролю ў ягоным жыцці, творчасці. Сёння, дзякуючы кнізе, мы маем унікальную магчымасць прайсці дарогамі Чалавека, філосафа, пісьменніка, грамадзяніна

сваёй краіны. Разам з ім асэнсаваць мінулае ды лепш зразумець, што было каштоўным, важным для яго.

Пра саму выставу, шлях яе ў Даўгаўпілс распавяла старшыня таварыства "Уздым" Людміла Сінякова. Разам з намі быў і шанюны госць з Маладзечна — пісьменнік, літаратуразнаўца Міхась

Казлоўскі. Ён падзяліўся цікавымі фактамі з жыцця Васіля Быкава. А беларускі паэт з Даўгаўпілса Станіслаў Валодзька прачытаў свой верш "Родная зямля", прысвечаны памяці знакамітага земляка.

Творы Васіля Быкава і цяперпапулярныя — іхчытаюць, пераводзяць на розныя мовы, выдаюць, экранізуюць. Дарэчы, рэжысёр-беларус Сяргей Лазніца якая ў Даўгаўпілскім краі здымаў ваенную драму "У тумане", сцэнар якой створаны паводле аповесці Васіля Быкава. Кінастужка тая атрымала ў 2012 годзе на кінафестывалі ў Канах прыз FIPRESCI Міжнароднай федэрацыі кінапрэсы.

Вольга Паўловіч,
намесніца старшыні
таварыства "Уздым",
г. Даўгаўпілс

ВЕСТКІ

Музыка для "Паўлінкі"

Выстава да 135-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы адкрылася ў літоўскай Клайпедзе

Экспазіцыю, што расказвае пра няпросты творчы і жыццёвы лёс Песняра, прадставіў старшы навуковы супрацоўнік Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы з Мінска Павел Каралёў. Адкрыццё выставы ў Клайпедзе стала вялікай культурнай падзеяй для ўсіх беларусаў горада. Сябры беларускай суполкі "Крыніца" Алена Валочка ды Ірына Мількоўская чыталі на імпрэзе любімыя вершы паэта, вытрымкі з яго паэм, артыкулаў. Выступ быў вельмі шчырым, поўніўся гонарам за нашага знакамітага земляка. Слухаючы іх, многія прыгадалі знаёмыя са школы творы.

Здзівіў прысутных Алег Зіноўеў, старшакласнік адной з клайпедскіх школ. Хлопец прачытаў на памяць першы верш Янкі Купалы "Мая доля", напісаны яшчэ ў 1904 годзе на беларускай мове.

Выдатна ўпісалася ў паэтычную атмасферу свята й выступленне салістак вакальнага ансамбля "Купалінка" пад кіраўніцтвам Валяніцы Снігур. Спявачкі выканалі песні на вершы Янкі Купалы. Пранікнёна і кранальна праспявала песню "Явар і каліна" Зінаіда Плышэўская.

Дарэчы, дзякуючы матэрыялам выставы было лёгка знайсці ўскосную сувязь Янкі Купалы з Клайпедай: пры пастаноўцы спектакля паводле ягонай першай п'есы "Паўлінка" ў Вільні ў 1913 годзе музыку да яе напісаў кампазітар Стасіс Шымкус. А якраз яго імя цяпер носіць кансерваторыя Клайпеды.

Пад час сустрэчы Павел Каралёў адказаў на шматлікія пытанні слухачоў пра сям'ю Янкі Купалы, ягоных сяброў, лёс Купалаўскіх твораў, захаванне літаратурнай спадчыны Песняра.

Адкрывалася выстава ў цёплай сяброўскай абстаноўцы. Шчырая гутарка з мінскім госцем, апаведы пра жыццё Песняра, прыгожыя песні на яго вершы сагрэлі сэрцы прысутных.

Наталля Дамненка,
намесніца старшыні
суполкі "Крыніца",
г. Клайпедэ, Літва